

KAOS GL³⁰

Gey-Lezbiyen Kültür Dergisi

5 YTL

iyi yıllar!!!

stockholm günlüğü

MEHMET MURAT SOMER:

düz yolda yürümek bana pek çekici gelmiyor

TÜRKİYE EŞCİNSEL HAREKETİ

kadın kadına öykü:

lilith'e göre yaratılış

ROSA

VON

FRANKHELM:

BİR ÇARK TECRÜBESİ

OLARAK SINEMA

türkiye dışı deneyimler

orda bir ülke var uzakta...

homofobiyle mücadelede AB ile nasıl bir işbirliği yapılabilir?

kurt krickler

İlk olarak, 1979 yılında kurulan ve Avusturya'nın en eski gey ve lezbiyen organizasyonu olan HOSI Wien hakkında birkaç şey söylememe izin verin. Kendi örgütlenmelerini kuran transgender kişileri kapsamayan, kurucu üyesi olduğum HOSI Wien, her zaman için uluslararası ilişkilere büyük önem veren bir kuruluş olmuştur. ILGA'ya 1981 yılında katıldık ve 25 yıl boyunca ILGA'nın çalışmalarında aktif olarak yer aldık. HOSI Wien'in uluslararası aktivitelere katılmaktaki motivasyonu Avusturya'daki mevcut duruma olumlu bir katkı yapmaktan çok, küresel bir hareketin parçası olmak ve kendi sınırlarımızın ötesine bakmak yönündedir.

Başlangıçta ülkemizdeki kendi çalışmalarımızla Avusturya halkının, medyanın ve siyasetçilerinin tutumlarını değiştirebileceğimize ikna olmuştuk. Bu çoğu zaman bu şekilde işledi ama tutumlarda son 27 yılda çok büyük değişimler oldu. Toplum gerçekten de açıldı, ancak tabii ki bu olumlu gelişmelerin ardında bizim çalışmalarımızdan çok daha fazlası vardı. Çalışmalarımız temel olarak klasik etkinliklerin tümünü kapsıyordu:

- siyasal lobcilik
- medyayla ilişkiler
- gençlere ve sorunları olan insanlara rehberlik yapmak
- sosyal etkinlikler
- sergiler ve film festivalleri gibi kültürel etkinlikler
- yayıncılık (kendi dergimizi çıkarıyoruz, beş kitap bastık ve bir web sitemiz var.
- eğitim çalışmaları (paneller, konferanslar, yuvarlak masa tartışmaları, sempozyumlar düzenliyoruz).

Aynı zamanda GLBT bireyler ve dostları için klasik bir Viyana balosu olan Gökkuşaağı Balosu gibi büyük yıllık organizasyonlar ve partiler de düzenliyoruz. 2003 yılından bu yana her yıl 100 bin kişiyi Viyana sokaklarında toplayan Pride yürüyüşleri de gerçekleştirdik.

Bu etkinliklerin ana amacı, GLBT bireylerin özsaygısını güçlendirmek ve onların sorunlarına dair ülke genelinde farkındalık oluşturmak, böylelikle hem gey ve lezbiyenlerin içselleşmiş homofobisi ile hem de toplumdaki homofobi ile savaşmaktır. Mümkün olan en çok sayıda GLBT bireyi, açılmaları ve gey, lezbiyen, biseksüel ve transgender insanlar olarak açık bir şekilde yaşamaları için cesaretlendirmek istiyoruz.

1980'de başlayan çalışmalarımızın o günlerden bu yana en önemli yanı, her zaman için ittifaklar kurmak ve alternatif hareket diye bilinen ya da bugün sivil toplum diye adlandırılan diğer gruplarla ve organizasyonlarla güçlü bir işbirliği kurmak olmuştur. HOSI Wien Avusturya'daki bu bağımsız hareketlerin gerçekten iyi bilinen ve tanınan bir parçasıdır ve aktivistlerimiz pek çok çatı kuruluşun kurullarında yer alır.

Ancak, bir olumsuzluğun altı çizilmelidir: Avusturya'da federal düzeyde resmi egemen siyaset her zaman toplumun gelişiminin ve medyanın çok daha açık fikirli tutumlarının çok gerisinde kalmıştır. Ülkeyi yöneten siyasetçilerin çoğunluğunun hâlâ gey ve lezbiyenlere tam eşitlik ve insan haklarını iade etmesi için ikna edilmeleri gerekmektedir. GLBT siyasetine gelince; hâlâ klasik siyasal bölünme geçerlidir: Sol ve sağ. Avusturya'daki politik yelpaze oldukça basittir: İki sağ kanat partimiz var, Hıristiyan Demokratlar, ki Halkın Partisi olarak da bilinen bu parti aşırı derecede Katoliktir ve Özgürlük Partisi. Bu parti aşırı sağda yer alır. Sol tarafta ise Sosyal Demokratlar ve Yeşiller vardır.

Parlamentoda 1983 yılından bu yana muhafazakar bir çoğunluk oldu, yani 20 yıldan daha fazla bir zamandır ve hatta Sosyal Demokratlar hükümetteyken bile, muhafazakar koalisyon ortakları gey ve lezbiyenler için herhangi bir reform ya da iyileştirmeyi geciktirmek ya da engellemek için ellerinden geleni yaptılar. Bu yüzden gey ve lezbiyenlere karşı ayrımcılık yapan dört ceza yasası maddesinden kurtulmamız yirmi yılımızı aldı. Bu bağlamda, pek çok uluslararası protesto eylemi çağrısında bulunduk ama belki bilirsiniz ILGA'nın ilk zamanlarında uluslararası kampanyaları ILGA'nın merkez ofisi değil dünyaya yayılmış üyeleri yürüttü. Çünkü o dönemde ILGA, (ya da sadece on yıl önce kurulan ILGA) bugün oldukları kadar güç sahibi değildi. Üstelik Avrupa'nın elinde bugün sahip olduğu kaynaklar yoktu.

Avusturya siyasetinin çok yavaş olması ve hareket yaratmanın bu kadar uzun zaman alması HOSI Wien'in uluslararası taahhütlere girmesinin artı bir özelliği idi: Avusturya siyaseti fazla sıkıcı, fazla öngörülebilirdir ve herhangi bir saygın aktivist, devam edecek motivasyonu bulmak için daha heyecan verici bir şeye ihtiyaç duyar. Bu fazladan heyecan bazı durumlarda uluslararası arenada düzenlenen etkinliklerdir.

Eşcinsel evliliği ya da kayıtlı birliktelikler konusunda bugün de aynı şey geçerlidir. Siyasi cepheler bellidir: Mevcut sağ kanat hükümet bu konuda bir adım atmayacaktır. Temel olarak parlamentoda bir sol çoğunluk için beklemek zorundayız; ancak o zaman istediğimizi elde edeceğiz. Hıristiyan Demokratları eşcinsel birlikteliği kabul etmek konusunda ikna etmenin yolu yoktur. Bu yüzden diğer seçimlere dek beklemeliyiz ve parlamentoda farklı bir çoğunluğun olacağını umuyoruz. O zamana kadar siyasi düzeyde yapabileceğimiz fazla bir şey yok. Ancak, şunu söylemeliyim ki Avusturya 1995 yılında İsveç ve Finlandiya ile birlikte AB'ye katıldığında, Kopenhag Kriterleri 1993 yılından bu yana uygulanmakta olsa da, GLBT

insan haklarını katılım bağlamında gündeme taşımaya aklımıza bile getirmedi. Bu kriterlerin uygulanmasına yalnızca AB'ye 2004 yılında katılan eski Doğu bloku ülkeleri niyet etti. Avusturya her zaman insan haklarına saygılı demokratik bir devlet olarak görülmüştür, bu yüzden insan hakları karnesine bakmaya

ihtiyaç duyulmadı. Böylelikle Avusturya 1995 yılında yasalarında yazan üç anti-gey maddeye rağmen AB'ye girebildi: cinsel ilişkiye girme yaşının yükselmesi, eşcinsel örgütler kurma yasağı ve eşcinsel propagandası yasağı.

Bunun gerçekleşmesi ILGA-Avrupa'nın büyük bir başarısı olsa da, kişisel olarak, her zaman için 2004 yılında AB'ye katılan on ülkenin GLBT insan hakları karneleri yüzünden incelemeye tabi tutulmasının ikiye katlı ve haksız olduğunu düşündüm. ILGA-Avrupa bunun için büyük çaba gösterdi ama samimi olmak gerekirse bu, çifte standarttı.

2004 yılında AB'ye katılım bağlamındaki lobicilik muammasının en önemli parçalarından birisi ILGA-Avrupa tarafından hazırlanan ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen bir yasa tasarısıydı. Bu tasarıda Avrupa Parlamentosu net bir şekilde "yasaları ya da politikaları ile lezbiyen ve geylerin insan haklarını ihlal eden hiçbir ülkenin katılımına razı olmayacağını" belirtti. Bunun ardından Avrupa Komisyonu yıllık ilerleme raporlarında tüm aday ülkelerdeki gey ve lezbiyenlerin yasal durumunu göz önünde tutmaya başladı. Sonunda altı aday ülke -Bulgaristan, Kıbrıs, Estonya, Macaristan, Litvanya ve Romanya- ceza yasalarındaki ayrımcı maddeleri kaldırdılar.

Korkarım ki Türkiye'deki gey ve lezbiyenlerin, AB'ye girdikten sonra hemen kazanacakları fazla bir şey yok. Tek önemli kazanım, AB ayrımcılık karşıtı yönergesinin sağladığı işyerinde ayrımcılığın yasaklanması olacaktır. Tüm diğer AB yasaları (diğer adıyla müktesebat) gibi bu yönergenin de tüm üye ülkelerin ulusal yasalarında uygulanması şarttır. Bu yönerge Avrupa'daki gey ve lezbiyenler için şimdye kadarki en önemli yasadır çünkü tüm 27 ülke için geçerlidir.

AB'den çok büyük beklentiler içine girmenizi tavsiye etmem. AB'nin GLBT insanlar için iyileşme sağlayabileceği bir-iki alan vardır ancak çoğu durumda bu tür yasal ilerlemelerin Konsey'de oybirliği ile alınması gerekiyor, yani tüm üye ülkelerin hemfikir olması şart. Bunun 28 ya da 29 üye ülke başarılmasının zor olacağı açıktır. Pek çok yasal alanda, örneğin aile yasasında AB'nin doğrudan yetkisi yoktur. Bu yüzden lütfen herhangi bir ülkenin AB tarafından eşcinsel çiftler için partnerlik yasası ya da evlilik yasalarını geçirmeye zorlanmasını beklemeyin.

ILGA-Avrupa elbette AB düzeyinde her fırsatı ilerleme sağlamak için kullanmaya çalışıyor. Ancak, çoğu zaman bu daha çok 'yumuşak' alanlardadır, örneğin bilinç yükseltmek, sorunlarımızı politik gündeme taşımak ve orada tutmak, kendi işleyişimiz ve ayrıca projelerimiz için fonlar bulmak. Bu etkinlikler başka değişik ülkelerde GLBT organizasyonlarının yaptıklarının bir hayli benzeridir.

Partnerimiz eşcinsel erkekler ve lezbiyenlere eşit haklar için çalışan Intergroup adlı bir topluluğun da olduğu Avrupa Parlamentosu'dur. Bir 'intergroup', belli bir konuda çalışan pek çok farklı siyasi gruptan gelen milletvekilleri topluluğudur. Diğer çalışma ortakları elbette ki Avrupa Komisyonu ve tabii Bölgeler Komitesi, Konsey, üye ülkeler ve özellikle AB dönem başkanlarıdır.

Yine AB düzeyinde ILGA-Avrupa diğer Avrupa federasyonları ve değişik alanlarda çalışan STK birlikleri ile çok güçlü ittifaklar kurmuştur. Diğer STK'ler ile olan bu işbirliği ILGA-Avrupa için ve planların yürütmesi için

çok önemli ve hayattır. İşbirliği için başta gelen alanlar ayrımcılık karşıtı yasalar, AB anayasası, katılım, fon aktarımı, üçüncü ülkelerdeki insan hakları, göç, eşitlik vb.dir.

AB düzeyinde geniş bir fırsatlar ve olanaklar aralığı vardır ve yapılması gerekenlerden biri de AB düzeyindeki mücadeleyi ister üye ülkeler ya da aday ülkeler olsun, isterse komşu ya da AB ile ticaret ya da ortak çalışma anlaşmaları olan üçüncü ülkelerdeki mücadelelerle ilişkilendirmektir. Pek çok durumda bu her iki düzeydeki savaş birbirleriyle bağlantılıdır. Size üç örnek vermek istiyorum:

•Daha önce belirttiğim gibi AB medeni yasalar çıkaramaz. Ancak, AB içerisinde seyahat özgürlüğü her AB vatandaşının temel bir hakkıdır. Bu, kayıtlı ya da evli eşcinsel çiftler AB içerisinde taşınmak istediklerinde sorun yaratmaktadır. Bu konuda ILGA-Avrupa üyeleri ile birlikte olumlu bir etki yaratmaya çalışmaktadır.

•İltica ise bir diğer konudur: AB sonunda AB içindeki ortak bir iltica prosedürü ortaya çıkarmaya çalıştığı için, ILGA-Avrupa başarılı bir şekilde cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliğine dayalı zulmün tüm AB'de iltica hakkının tanınması için bir neden olduğunda lobi çalışmaları yapmaktadır. Her iki konuda da ILGA-Avrupa kılavuzlar yayımlamıştır.

•Yumuşak bir alan olarak, AB'nin Temel Haklar Kurumu'nun kurulması konusunda ILGA-Avrupa'nın yaptığı lobi çalışmasını örnek verebilirim. Duymuş olabileceğiniz üzere, mevcut Viyana merkezli Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı Üzerine AB İzleme Merkezi tam kapsamlı bir Temel Haklar Kurumu'na dönüştürelecektir.

Bu bağlamda biz de kurumun yetki alanı içerisinde gelecekte GLBT insanlara karşı insan hakları ihlallerinin de izlenmesinin yer almasını istiyoruz.

Tüm bu alanlar daha önce de bahsettiğim gibi tüm ilgili oyuncularla klasik politik lobicilik çalışmasını gerektirmektedir. İnsan hakları ihlalleri örneklerinde olduğu gibi bir başka yöntem bu ihlalleri kınamak ve bunu yapan hükümetleri ve ülkelerin isimlerini açıklayarak ve onları utandırarak, AB düzeyindeki potansiyel kötü imajı düşünerek onları ilerlemeye zorlamaktır. Ancak, bu konuda naif olmamalıyız çünkü hükümetler yükümlülüklerini ve görevlerini çok iyi bilmekte ve AB'den gelecek eleştirileri göz ardı edebilmektedir; diğer yandan AB yetkilileri de neyi talep edip edemeyeceklerini çok iyi bilmektedir. Burada işimiz diplomatlardır. Burada Avrupa Parlamentosunu ve onun bağlayıcı olmayan kararlarını kullanarak en azından medyanın ilgisini çekebiliriz, bu da ulusal GLBT hareketinin işine yarayabilir.

Sonuç olarak benim çıkarımlarım şunlardır:

•İnsanların zihinleri ve tutumları yalnızca ulusal düzeyde o ülkenin kendi yerel hareketince değiştirilebilir ve farkı hissetmek için en az bir ya da iki neslin değişmesi gerekecektir.

•AB ve ulusal düzlemleri savaşımızda ilişkilendirmeli ve Avrupa düzleminde ne zaman mümkün olursa fırsatları kullanmalıyız ancak aynı zamanda gerçekçi de olmalıyız.